

ЗАКОН ПРО КОНСКРИПЦІЮ ЧУЖИНЦІВ ПІДПИСАНИЙ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт підписав у суботу ухвалений конгресом закон про реєстрацію чужинців, і він негайно ввійшов у життя. Є це перший закон в історії Америки, що робить такі заходи під час війни.

У своїм поясненні до закону президент зазначає, що закон має на цілі не лише захоронити край, але й лояльних чужинців. Він підчеркує, що реєстрація й знання відтисків пальців не потягає за собою ніякого клейма на людину.

Роботою коло реєстрації чужинців займуться спільними силами департаменти справедливості й почти. На чолі спільної акції буде стояти генеральний синдик Френсіс Бидел.

На основі закону, реєстрація має початися до 60 днів й має бути закінчена до 4 місяців.

КОНГРЕС ПОЧИНАЄ НАНОВО СВОЇ ПРАЦІ

ВАШИНГТОН. — По односторонній перерві конгрес вертає в понеділок назад до праці.

Має він перед собою три важні справи: перше, передискутувати закон про обмеження зисків з війни; друге, поширити американську воєнну флоту на 70 процентів; третє, ввести в життя військовий вишкіл.

У першій справі секретар скарбу Моргентав уже скликав конференцію провідників відповідних комітетів обох палат конгресу.

ВИЛКИ ЗРИКАЄТЬСЯ СВОГО БІЗНІСОВОГО СТАНОВИЩА

НЬЮ ЙОРК. — Вендел Л. Вилкі, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, зрештучував за становища президента підприємства „Коменвелт енд Садерн Корпорейшен“.

Він обговорював уже плани кампанії з провідниками Републіканської Партії й здається остаточно Гемілтона на чолі кампанії.

ЗАПОВІДАЮТЬ СТВОРЕННЯ ТРЕТІХ ПАРТІЙ

ШКАГО. — Сенатор Гвілер заявив, що він почне рух за створення третьої партії, якщо Демократична Партія не заявить виразно проти висилки американських жовнірів на чужі землі.

Френсіс Тавісенд, основник відомого пенсійного плану, заявив публічно в Ст. Луїзі перед зборами своєї групи, що він приступить до своїх прихильниками до партії праці, якщо дві великі партії не ухвалить його плану 2-процентного податку.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД БІЗНЕСОВОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ ДЛЯ АМЕРИКИ

ШКАГО. — Секретар рільництва Велес заявив у своїй промові, виступаючи в Вашингтоні на одну конференцію, що Гітлер стремить до розбиття американських республік. Якби йому це вдалося, говорив секретар, то Злучені Держави понесуть величезні втрати в торгівлі.

Він радив створити на західній півкулі велику бізнесову корпорацію для боротьби проти Гітлерових заходів.

ЗМЕНШЕННЯ БЕЗРОБІТТЯ

ВАШИНГТОН. — За обчисленнями Краєвої Ради Промислової Конференції, в травні було в Злучених Державах майже 4 проценти менше безробітних, ніж у квітні.

Зменшення було при тому більше, ніж звичайне в тому місяці сезонне зменшення безробіття.

ПРОПАГАНДА ЗА ЗАГАЛЬНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ

ВАШИНГТОН. — Сенатор Берк, що вніс у конгрес проект загального військового вишколу, і сенатор Кеппер з Канзасу взяли участь у радіовій дебаті про те, чи Америка повинна завести загальну військову службу.

Сенатор Берк заявляв, що оборона Америки цього вимагає, а сенатор Кеппер казав, що загальна військова служба вдаряє в саме серце американських вольностей.

ПОПРАВЛЯЮТЬ ЛЯМПУ ДО ВБИВАННЯ БАКТЕРІЙ

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Департамент ламп Загальної Електричної Компанії каже, що йому вдалося поправити лампу для вбивання бактерій у повітрі.

Треба до неї струму сили всего 30 ватів. Кажуть інженери, що бактерії вбивають невидимі проміни, які виробляє ця лампа.

РУЗВЕЛТОВА ЗА КОНСКРИПЦІЮ ДІВЧАТ

РЕД БЕНК (Нью Джерзі). — У своїй промові перед жіночим пресовим клубом повіту Монмайт пані Рузвельтова, жена президента, заявила за примусовий вишкіл для дівчат.

ДОНОСЯТЬ ПРО БОЇ НА СОВЕТСЬКО-РУМУНСЬКІЙ ГРАНИЦІ

БУКАРЕШТ. — Ніхто не знає ще й досі, які властиво були заміри Советів, коли взяли відбрати від Румунії Басарабію і Буковину. Здавалося, що все піде гладко, бо Румунія погодилась ті землі відступити без боротьби. Але виявилось, що советські війська зайшли далі, як було умовлено між урядами Румунії й Советів. З советського боку заявили, що це була помилка, та що советські війська вже відступили в ті місця, які їм належать. Та велике число ранених румунських жовнірів, що саме надіхали з Басарабії й Буковини, вказує наглядно, що там спокою нема. Жовніри розповідають про бої та про те, що є багато вбитих, тільки їх числа ніхто не знає.

ЖИДИ ВТІКАЮТЬ НА СОВЕТСЬКУ ТЕРИТОРІЮ

БУКАРЕШТ. — Юджін Ковач доносить до часопису „Ди Нью Йорк Таймс“, що румунський уряд подає, що яких 9,000 жидів перейшло з Румунії до Советів, а багато інших заявили бажання тамтуди перейти, бажаючи дістати паспорт. Далі доносять, що советська влада розпочала урядовання в Буковині численними арештами. Знову румунська влада виставляє комуністів і висилає їх тепер до Басарабії.

УРЯД ЗАВЕРТАЄ ФЛОТУ ДО ГАВАЇВ

ГОНОЛЮЛУ. — Американська воєнна флоту завершилася до Гавайських вод і закинула якорі в Лагаїна Ровдс.

Командант флоту каже, що виїзд флоту не мав ніякого політичного ні військового значіння, бо це були звичайні морські справи. Мовляв, він не міг вияснити їх рухів і заперечувати чуткам, що вона поїхала на Атлантик, бо цим він зрадив би плани маневрів.

ОБЛЕКШУЮТЬ ВСТУПЛЕННЯ ДО ФЛОТИ

ВАШИНГТОН. — Щоби облекшити вступлення до американської воєнної флоту, департамент флоту постановив звести практиковані досі вступні іспити. Кандидатів приймали би просто на основі їх свідств.

ХМАРОЛОМИ В ТЕКСАСІ

СКУЛДЕНБЕРГ (Тексас). — У суботу, навістили цю околицю сильні хмаролами. Воді рік і потоків піднялися й наробили багато шкод. Воді ріки Лавака змінили дві родини з 7 осіб. Уряд подає число жертв у людях на 12 осіб.

ПАРИЖ ОЖИВАЄ

ПАРИЖ. — Столиця Франції починає відживати. Всюди повно німецьких жовнірів і офіцерів, які тепер є найліпшими покупцями, бо купують самі люксові речі. Французи, головні утікачі, які повертаються, закупають те, що є найпотрібніше, в першу чергу черевики, що їх подерли під час втечі. Значинують виставляти по виставових вікнах написи такого змісту: „Тут говорять по німецьки“.

ВИНАХІД ГУТЕНБЕРГА МАЄ 500 РОКІВ

Цього року минає п'ятсот років від того часу, коли вийшла в світ перша друкована книжка стразбурзького майстра Гутенберга, який через цей свій винахід ризикував нову еру в людській історії.

Ран Гутенберг (імя взяте по матері; правдиве його імя було: Генсфляйх авс Зульгелюх) народився коло 1397 р. Цю дату одначе оспориють учені, Пеннин е, що вже в 1420 році прибуває він із своїми родичами з Майнсу до Страсбургу, де займається різьбарством скла та виробом дзеркал. Невдовзі у зв'язку із першими спробами над винайденням друкарської преси, закладає спілку з трьома іншими робітниками й береться до гарячої роботи. По довгих і тяжких дослідах, по хвилях невдач і розчарувань, йому вдається нарешті винайти таємницю друкарської штуки й у 1440 році видати першу друковану книжку. Правду кажучи, оригінальним винахідником друкарських прес Гутенберг не був, одначе його уліпшення й удосконалення в цій галузі, а врешті й його перша друкована книжка, робить з нього чоловіка, який

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД НЕРОЗУМНИМ СВЯТКУВАННЯМ

ОЛБАНІ (Нью Йорк). — Стейтова комісія для сліпих видала публічну остерогу про святкування національного свята Четвертого Липня. Вона звертає увагу громадянству, що досвід показує, що штучні вогні не є такі небезпечні, за які їх загальномається, і радить обходитися з ними остерожно, бо від небережності багато дітей осліпло.

Стейтова легіслатура вже ухвалила відповідний закон, але він уходить у життя аж з днем 1. серпня.

ПРОТИ СЛОВА „ДЖЕНТЕЛЬМЕН“

БЕРЛІН. — Націстичний ідеолог д-р Розенберг пише, що як французька революція скінчила со словом „шеваліє“ (лицар), так теперішня війна скінчить со словом „джентельмен“, що означає людину, що живе з праці інших...

перейшов в історію людства як винахідник першої друкарні, без якої нам сьогодні годі уявити й нашої культури, і нашої цивілізації.

ДОПОМОЖУТЬ НАЗАД ВІДІРВАТИ БАСАРАБІЮ І БУКОВИНУ

БУКАРЕШТ. — Кружляють відомості, що румунський король Кароль перебуває в Римі й переговорює з Мусолінієм у справі подій в Румунії й на Балкані. Ніби має так бути, що те все треба Німеччині й Італії Советам стерпіти, поки не покінчиться війна осі з Англією. Потім, як доноситься з Берліна, Німеччина подбає, щоб кривда, якої зазнала Румунія, зістала направлена.

ЩО КАЖЕ БЕРЛІН?

БЕРЛІН. — Коли судити по тому, що Німеччина заявляє офіційно про те, що Совети забрали Басарабію і Буковину, то виходилоб, що це, що сталося, є „логічне й справедливе“. Наністи певні що наразі буде на Балкані сподій, та що Румунії не будуть чіпати ні Мадярщина, ні Болгарія.

ЯК РОЗУМІЮТЬ СПРАВУ В МАДЯРЩИНІ?

БУДАПЕШТ. — Мадярські урядові кола такої думки, що Совети заскочили Німеччину з наїздом на Рузунію. Німеччина знала про претенсії Советів, але довідалась про советський наїзд на Румунію доперва тоді, коли Совети вручили в Москві ультимат румунському послові. Далі кажуть ще й те, що Совети таки намагають дістати контролю над румунською нафтою. Тому вони заняли ще й місце Рені, де Прут вливається в Дунай, щоб мати контролю над торгівлею між Румунією і Німеччиною, оскільки при цьому буде вживатись водного шляху по Дунаю. Значить, що Совети користають з того, що Німеччина занята війною з Англією, і скріплюють свої позиції, надіючись, що еventуально може прийти до війни між ними і німеччиною.

ЕСПАНІЯ І БАСАРАБІЯ

МАДРИД. — В Еспанії такої думки, що не вважаючи на те, чи це справедливо, чи ні, та краще, щоб Совети не були забрали Басарабії, та щоб там далі міг свобідно висіти „хрест“, чого під Советами не буде.

ПІМСТА ЧЕРВОНИХ

БУКАРЕШТ. — Американська пресова агенція „Юнайтед Прес“ доносять про те, що розповідають утікачі з Басарабії й Буковини. Вони кажуть, що зміна влади зачалася від палення церков, побиття духовенства і розстрілів політичних противників. Цього мали доконувати „юриби комуністичні жидів“, ще заки ввійшли советські війська. Один з утікачів подає, що бачив, як комуністи розстрілювали двох православних священиків. Посадником міста Чернівці наставлено комуніста-жиду д-ра Губа Аха. Також кажуть, що підпалено православний собор у Чернівцях. Советська влада мала заявити, що за ті речі не бере відповідальності, бо все те мало статись ще заки Совети перебрали контролю.

ЗГИНУВ БУВШИЙ ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР

ЛОНДОН. — Йосиф Ліпські, бувший амбасадор Польщі до Німеччини, згинув на французькій фронті при обороні Лінії Мажино. Діставшись до Франції, вступив у ряди польської армії, що там формувалась, як простий жовнір-оборонець.

ЗАВЕРУЄ НІМЦІВ З БАСАРАБІЇ І БУКОВИНИ

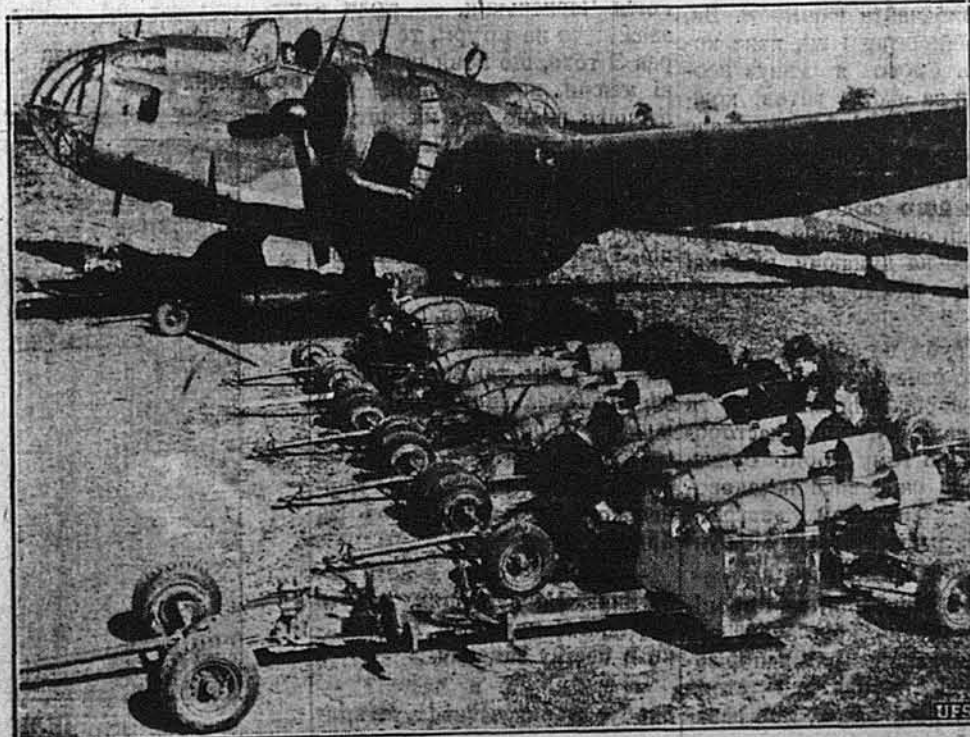
БЕРЛІН. — Між Німеччиною і Советами зістала заключена умова щодо виселення німецьких громадян з Басарабії й Буковини до Німеччини. В самій Басарабії має бути до 80,000 німців, господарів і промисловців.

КРАЩА ЗАГИБІЛЬ, НІЖ ПАНУВАННЯ НАЦІСТІВ

ЛОНДОН. — Таке заявив бувший прем'єр Невилл Чеймберлін у відповіді тим усім, що підозрюють його в тому, що він далі змагає до замирення з Німеччиною. Чеймберлін підкреслив, що в кабінеті міністрів нема ніяких ріжниць щодо того, що треба далі вести війну з Німеччиною, та що взагалі панує згода й щодо інших справ. Цю заяву мав зложити Чеймберлін тому, що в Злучених Державах кружляють вісти, будьтоби в кабінеті міністрів переважали ті сили, що хочуть з Німеччиною замиритись.

НІМЦІ МАЮТЬ ТЕПЕР ЗАЛІЗО І НАФТУ

ЛОНДОН. — В Англії здають собі тепер яєно справу і з того, що Німеччина дістала тепер ті сировини, яких найбільше потребувала з огляду на війну. Дійшовши до границі Еспанії, вона користатиме тепер з еспанських багатих копалинь заліза. Вона теж зможе без перешкод покористуватись еспанською міддю і цинком, а крім того ще й копальнями заліза в Швеції. Коли до цього додати, що Румунія є в же вцілості під німецькою контролею, то це означає, що німці контролюватимуть і всю румунську нафту.

АНГЛІЙСЬКИЙ БОМБОВИК НАБИРАЄ БОМБИ.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

PEREPLATATI:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокі числа три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На пів року	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Число в суботі (з англійською частинною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На пів року	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На пів року	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожен зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "СВОБОДА", Р. О. Вок 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ТІЛЬКИ „ПОЛІТИКА“?

Коли беремо слово „політика“ в знаки наведення, то хочемо тим зазначити, що розуміємо під тим тільки ту частину громадянської нашої праці, що обертається біля збирання жертв на визвольну акцію, віч, протестів, меморіалів і т. п. Бо так є, що це становить властиву суть нашої „політики“, зв'язаної з українською справою. Очевидно, що ця праця треба продовжувати. І саме тому, щоб та „політика“ могла бути тут якнайдовше продовжувана, треба звертати увагу і на інші важні справи.

Ми не знаємо, коли Український нарід визволиться. Дуже можливо, що повне визволення забере багато часу. І тому треба заздалегідь приготуватись, і тут в Америці, до допомоги довгий затишній оборони права України на самостійне життя. Треба думати про те, що українське духове й політичне життя може на якийсь час на українських землях цілком занепасти, та що треба буде тут, на американській землі, давати змогу українській творчості продовжувати своє життя. Це може відноситись до української науки, книжки, пісні, музики чи мистецтва взагалі. А так є, що ми в Америці стоїмо щодо того всього дуже слабо. Так є, що навіть ті книжки, які маємо на складі, а яких вже в старім краю не можна дістати, бо їх знищила большевицька рука, тут не розходяться навіть в сто чи двісті примірників. Так є, що ніяк не виплачується не то друкувати, але навіть відбивати з газети, бо й в таких випадках тяжко покрити кошти видання кількох сот примірників. Подібне є навіть з нотами, хоч маємо вже стільки хорів. А вже найгірше з видавництвами англійською мовою. З одного боку домагаємось видавання української літератури англійською мовою, а з другого, коли щось вийде, як от „Мойсей“ І. Франка, то мало хто дбає щоб книжка розійшлася. Якжеж видавати інші переклади, що вже є готові, коли не можна покрити навіть кошти друку попередніх видавництв? Звертаємо увагу, що говоримо про кошти друку, а не інші, бо про ті інші видатки можна вже подбати в такий спосіб, що якщо треба було платити за переклади чи іншу працю, то вже можна старатись дістати на це якусь підмогу, як це досі бувало.

Підносимо цю справу, бо треба, щоб свідомі люди її не легковажили. Коли оголошуємо книжки в газеті, то не на те, щоб ніхто не звертав на них уваги. А на те, щоб загал знав, що ті книжки треба розкупити, щоб могли знову появлятися нові твори. З Європи звертаються наші письменники з творами, бо не мають змоги їх деінде друкувати. І наші мистці живуть в надзвичайно поганих обставинах. Як одним так і другим можна допомогти, хоч трохи, закупном їхніх творів. Та цього не буде, коли не наступить в Америці серед громадянства цілковита ревізії в його відношенню до друкованого українського слова, чи того, що виходить у перекладах англійською мовою. Саме цього вимагає розумна „політика“.

ГІСТЕРІЯ З ПЯТОЮ КОЛЮМНОЮ

Коли президент Рузвельт з початком теперішньої війни проголосив засади неутраляності Злучених Держав, він виразно підкреслив різницю між симпатією до воюючих країн і ворожими затіями деяких одиниць, а то й груп, мешканців Америки. Від того часу багато змінилося в настроях американського громадянства, а то й уряду. Щораз частіше чуємо про нагінку проти тих чужинців, що походять із держав, приналежних до німецько-італійського блоку. Де далі, нагінка поширюється проти тих усіх чужинців, що не походять з країн англійсько-французького угруповування. Уже навіть комуністи починають це відчувати, хоч вони були досі „в ласках“, будучи довший час донощиками проти усіх угруповань, що не йшли з комуністично-большевицьким блоком.

Нагінка прибирає такі розміри, що проти неї починають боронитись навіть зорганізовані. Так, напр. читаємо про наради Центральної Конференції Американських Рабів, що відбулася в Чарлеві, Мінн., з кінцем минулого тижня. Рабін з Портлен, Орегон, виразно пригадував, що нагінки не можна далі залишати без якогось протидіання, бо вона звертає своє вістря проти зовсім невинних громадян, проти різних іммігрантів, проти європейських утікачів, що знайшли пристановище в Америці.

Ще інший голос приходиться нам записати, а то президента Краєвої Ліги для Американського Громадянства, Натаніла Філіпса з Нью-Йорку. Він пише до газети Геральд-Трибун у Нью-Йорку, у виданні з 22. червня, таке: „Повторю слова генерально соліситора, судді Бидля, що вже тепер, в імені американського патріотизму деякі одиниці на відповідальних становищах ведуть перед у наступі проти чужинців. Вони відмовляють їм підмоги, праці, відбирають їм основні конституційні права“.

Від себе додає Філіпс такі заваги:

„Ми не сміємо повторювати отого забобону переслідування чарівниць, що його створила Світова війна під проводом генерального прокуратора, Мічела Палмера. Кожен американець згодиться, що треба викрити членів п'ятої колумни, як можливих членів комітету для прийняття національного Троянського Коня. Однак це не значить, що ми мусимо розпочати в цілому краї загальну нагінку на чу-

вають такі американські псевдо-патріоти, котрі хочуть бути суддями не лише американського, але теж і українського патріотизму. І коли в українських справах ви хочете висловити свободі свою думку, то вони, в своїй нетолерантності до інших думок, хочуть вас за те карати. А карають так, що окричують вас „зрадником Америки“, „членом п'ятої колумни“, і т. п. Очевидно, що в воєнних часах важко проти таких людей, а то й донощиків, боротися. Але в мирних часах можна ще поробити всякі зусилля, щоб зробити такі шкідливі елементи нешкідливими в рішальні моменти. Бо коли хто може бути небезпечним для єдності Америки, то є ними такі „професійні“, що послугують-ся методом „Ловити злочин!“ на те, щоб зробити свою не-американську роботу.

Думки, висловлені Філіпсом, без огляду на те, якого він роду, траплять до переконання наших людей. Посеред нас, українців в Америці, бу-

РОЗІТА ФОРБС ПРО СОВЕТСЬКИЙ СОЮЗ

Канаду обіздить з докладами від кількох місяців англійська журналістка Розіта Форбс. Обзнайомлена вона докладно, як мало хто з англійських журналістів, з обставинами в континентальній Європі. Вона обіхала майже всі більші європейські держави і розмовляла особисто з такими європейськими диктаторами як Гітлер, Сталін і Мусоліні.

З усіх тих диктаторів найліпше враження зробив на неї Мусоліні. Недавно мала вона доклад у Монреалі, на зборах членів Мек'Гил Віменс' Юнії, а за тему взяла: Положення в Советському Союзі.

На початку доповіді заявила, що багато людей у Канаді, мабуть засліплені комуністичною брехливою пропагандою, висловлювали перед нею своє переконання, що Советська Росія поступила в останніх кількох роках значно вперед. Хто так говорить, заявила мис Форбс, той зраджує, що на свої очі ніколи Советів не бачив.

Коли мис Форбс обіздла Советський Союз, то наглядно переконалась, що люди в Советах не мають найменшого поняття про те, що діється поза Советським Союзом. Як доказ на сказане навила, що один технік, що розмовляв з нею, був дуже здивований, коли довідався від неї, що це цілковита неправда, що в Англії робітники беззастанно б'ються з консервативними па-

вами, міліонерами і лордами, та що в тих бійках послугують машинними кісами і малими гарматами. Таке мав доповідати, як мало хто з англійських журналістів, з обставинами в континентальній Європі. Вона обіхала майже всі більші європейські держави і розмовляла особисто з такими європейськими диктаторами як Гітлер, Сталін і Мусоліні.

Дальше говорила мис Форбс про те, що не зважаючи на нібито союз з Німеччиною, ніхто в Советській Росії не має до німців довіри. Більшість населення свято вірить в те, що Німеччина скорше чи пізніше получиться з Британією, Францією, Італією та Злученими Державами і буде воювати з Советським Союзом. А воювати будуть ті держави, щоб загарбати великі природні багатства, які посідає Советська Росія, а яких ті держави потребують.

Також гостро осуджувала мис Форбс правлячі советські кола за масові екзекуції цілком невинних людей. Наслідком цих варварських екзекуцій вимордувано в Советській Росії на протязі останніх 20 літ майже п'яту част населення Сов. Росії. Таких масових екзекуцій не було в Росії в часі найбільшого лютування царських посяпаків. Навіть у Советах є загальне переконання, що тих екзекуцій було абсолютно забагато, та що вони були потрібні хіба на те,

щоб вдоволити садистичні інстинкти советських верховодів. Мис Форбс заявила, що багато мешканців Советів засуджено на смерть і розстріляно, а інші померли в концетраційних таборах наслідком нелюдського катування, не практикованого ніде в світі крім Советського Союзу. Що так є, то ми, українці, знаємо добре з таких описів, як „В дорозі на Соловки“ або „Пекло на землі“, що їх видано перед кількома роками у Львові

Гетьманич аж рукою по коліні вдарився, почувши про водний відділ. Жалобою вікторії півняний, він забув за нього на смерть і в смертельний переляк ворога повірив, повірив і в те, що він з д... — перебив йому гетьманич, без нічної допомоги справиться...

РЕПУБЛІКАНСЬКИЙ КАНДИДАТ НА ПРЕЗИДЕНТА

Вендел Вилкі, вибраний на Республіканській конвенції в Філадельфії кандидатом на президента Злучених Держав, став тепер важною фігурою. Американські газети подають про нього такі речі:

Ніколи не мав авта, бо раз заїхав у рів позиченим авто, коли розмовляв з людиною в задній сидженні. Вбирається як медвідь і не любить стричи волосся. Має \$75,000 річної платні, працює в бюрі під ч. 20 при Пайн Стріт, на закруті Вол Стріт у Нью-Йорку. Вартість 220 фунтів. Є високий на 6 стіп і один цаль.

Европеець, що приїхав в Америку і прочитав такі вступні заваги про Вилкі, кандидата на президента держави, немало здивується. Бо згадані прикмети не вказують в першу чергу на такі кваліфікації, яких вимагається від особи, що має бути провідником великої держави, і то в великому переломовому історичному часі. Та так зле не є. І на ці речі звертають увагу.

Вендел Вилкі народився в містечку Елвуд, у стейті Індіана, 18. лютого 1892. Отже має 48 літ. Його батько був адвокатом. Також і син пішов студіювати право в Індіана Юніверситі. Там дуже не любив студентського товариства, ні не хотів грати м'яча. Зате любив виголошувати промови проти багатіїв, так, що його назвали „червоनावим“. Літньою порою мандрував в західні стейти, при чому заробляв працюю по фабриках. Згодом став учителем в малому гай-скулі в Кензас. Знову опинився в університеті й покінчив правничі студії. Був бунтарським промовцем проти студентської старшини.

Вилкі походить з німецької родини, а одружився з багатою дівчиною, з родини Вилк. У часі світової війни опинився з американською армією у Франції. Як вернувся назад, став адвокатом фабрики гумо-

одним з тих, що втік з Соловки. Інші люди, за словами Мис Форбс, самі наклали на себе руку, боячись потрапити в концетраційні табори, або не могли дивитись на ті знущання, які переживали невинні мешканці Советського Союзу. Ще інші мешканці Советів, як говорила мис Форбс, погинули з голоду, а були їх мільйони. А погинули з голоду, який штучно викликали Сталінові посяпки, щоб тим чином покарати тих, що проти-виставили колективізації.

ЗА ДАЛЬШУ БОРОТЬБУ.

Бувший французький міністер закордонних справ Поль-Бонкур, що тепер знаходиться в Англії, хоче, щоб Франція далі воювала проти Німеччини.

Дволітня гваранція.

За крадіж годинника дістав злочин 2 роки. Почувши присуд, сказав здивований:

— Диви, годинникар знав то наперед, бо на годиннику повісив карточку з написом: „Дволітня гваранція“.

Никола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(84)

— Дурень пан Шемберг, вибачте за слово ваша милість! — не видержав палкий Чарнецький.

— Хто дурень? — ревноу Шемберг, що наче виріс зпопачи пачи начальника гусарії.

Чарнецький збентежився, але слова назад узяти вже не міг. Приложив руку до шапки й кланяючись Шембергові, просичав:

— До послуг вашої милості. Шемберг ухопився за шаблю. Чарнецький сягнув по свою.

— Що ви, побожеволіли, панове? — крикнув гетьманич з одчаєм, вриваючись поміж закукурчених старшин.

— Вибачайте, пане рейментар... — змігивався перший Шемберг. А повертаючись до Чарнецького, додав твердо й грізно:

— По кампанії, дасть Біг щасливо перебудити, ваша милість, до ока мені ставитесь.

чуть! — відповів Шемберг, блідий з досади.

Гетьманич глянув з докором на Чарнецького. Чарнецький зрозумів докір.

— Вибачайте вашості. Ви, пане рейментар і ви, пане комісарю. Слово я кинув необачне й за нього готов кожної хвилини відповісти, але тут діло не в гонорах наших, а в життю й смерті лицарства, що ми його сюди привели. В матні ми опинилися й уже про вікторію не думаючи, щасливі будемо, як з неї вимотаємося...

— Труби на збірку! — гукнув гетьманич сурмачеві й немов заворожений вдивився в живу палісаду, що насторожилася по тому боці балки. Шемберг скривився незадоволено. Тимчасом заграла трубка, рейментарський бунчук підняли вгору.

— От і вікторія! — процідив гетьманич кріз зуби, все ще вдивлений в ряд заперіжних мушкетників, що стояв по тому боці балки, мов закам'янілий.

— А що, як вони до штурму рушать і нам їй зібратися

ні опокатися не дозволять? — звернувшись гетьманич до Чарнецького.

— Не лякайтеся того ваша милість! — поспішив заспокоїти Чарнецький. — Коли й зважувся на штурм, то не зараз 3 того, що вони наші плечі мого, не наступали нам на п'яти видно, що на штурм у них сили нема. Перше нас переділять і слабші наші боки вимацають, поки з місця рушать. Знаю тактику заперіжців. Та й Хмельницький даром людей псувати не звик.

Гетьманич мовчав, а Чарнецький додав по хвилині:

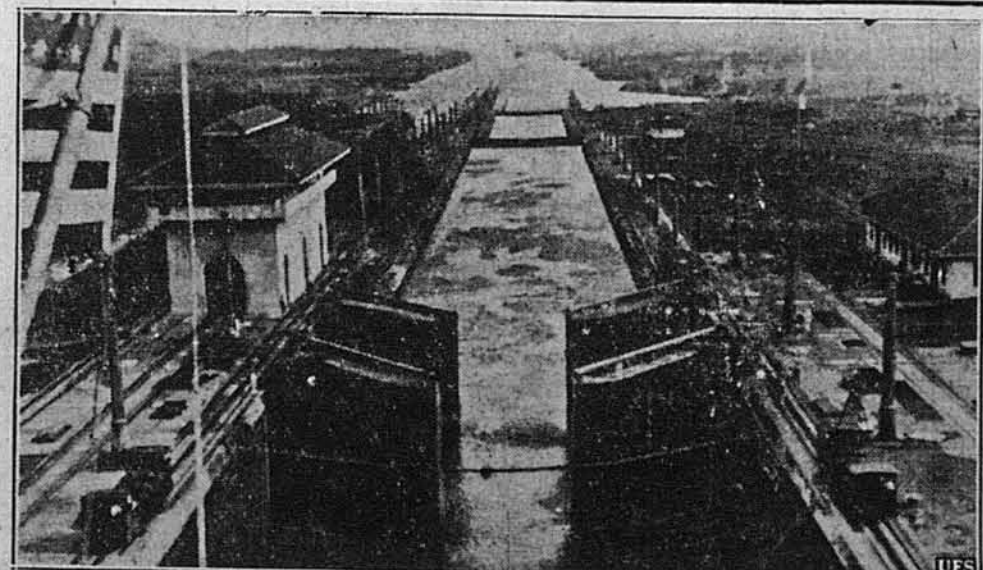
— А в тім, так мені видиться, що Хмельницького нема в їхньому таборі...

— Нема його в таборі? — вхопився за це слово Чарнецького гетьманич мов за бритву.

— Нема його, то є його заступник. Не дурніший, мабуть від нього, коли нас так гладко в пастку заманив.

— Невже ми в пастці? — пробував рятуватися гетьманич.

— У пастці, ваша милість, у пастці. Нічого не поробите.

ШЛЮЗА МІРА ФЛЬБОРЕС У ПАНАМСЬКОМУ КАНАЛІ.

Від якогось часу цей канал став предметом широких дискусій, бо пішли чутки, що коло нього заложено міни. Заряд каналу каже, що чужих мін коло каналу нема, а зате в каналі є міни, котрі контролює електричними проводами заряд каналу.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПЕРШІ КРОКИ?

Рада директорів Краєвого Союзу радіових заповідів прийняла на своїх зборах у Вашингтоні резолюцію про потребу розтягнення докладної контролю над чужинськими радіовими програмами. Мовляв, на цих годинах іде багато пропаганди, зверненої проти інтересів Америки.

Щоби не допустити до такої пропаганди, постановлено зарядити, щоби директори станцій, які мають програми в чужих мовах, завели докладну цензуру над усіма промовами, що мають розсилатися зо станцій.

Директори, що ухвалили цю резолюцію, не догадується, що за цензурою на чужинські радіові програми піде скоро цензура й на англійські, а за цензурою на радія піде цензура на пресу.

НІМЕЦЬКА ЛЬОЯЛЬНІСТЬ.

В кількох містах Америки збираються останніми часами представники місцевих німецьких організацій на врочисту публічну заяву „непохитної льоляльності супроти Злучених Держав“. З великим натиском говорять при тому про обов'язок „боронити й підтримувати американську конституцію й поширяти й розвивати американізм“.

Чи справді від такої заяви людина стає більше льоляльним громадянином? І чи заява є справді гарантією його льоляльності?

Чи не буде це наївна людина, що буде судити льоляльність по заявах?

СОВЕТИ І УКРАЇНА.

У своїм ультиматі до Румунії російська Росія домогалася відступлення Буковини, поклянувшись на український характер населення.

Казав хтось, що чорт і на святі книги буде покликуватися, як йому це корисно.

ГІТЛЕР І АМЕРИКА.

Гарі Генсен, критик „Нью Йорк Ворлд-Телеграму“, каже, що американці назагал тепер годяться в тому, що Америка має помагати Англії воювати проти Гітлера.

Не годяться однак вони в тому, чому вони мають помагати проти Гітлера. Одні є за таку війну проти Гітлера тому, бо, мовляв, добившись певних успіхів в Європі, Гітлер певно зачепить західну піквулю. Інші є за війну проти Гітлера тому, що нацистичні ідеї є загрозою демократичним, бо вони можуть поширитися в Америці, як поширюється пошест серед здорових людей.

У подібний спосіб можна віддай поділити тих, що не хочуть американської допомоги боротьбі проти Гітлера. На думку одних, Гітлер не представляє небезпеки для західної піквулі, або як представляє, то це є бажане. Для інших, нацистичні ідеї не є небезпечні або навіть бажані.

ВИДУЧІ ПРОВІДНИКИ.

Про програму Республіканської Партії заговорили мало, що не всі американські публіцисти.

В одному числі „Нью Йорк Ворлд-Телеграму“ появилася над собою три статті різних „коломуністів“ про цю конвенцію й програму, а на іншій стороні появилася ще крім цього редакційна стаття про ті самі справи. З трох коломуністів кожний заявив інше становище: один осудив конвенцію як мерзенну комедію партійної машинерії, другий звелачав її за політичний розум і такт, а третій наклеїв на програму партії як виминення всіх важких питань. Редакційна стаття признає, що редакція не розуміє становища партії.

У цей спосіб читач може знайти в газеті, що він хоче. Якщо він має вже вироблений погляд.

ПРИМУСОВА ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА

У днях 20 і 21. червня ухвалено в канадійській парламенту й сенаті мобілізаційний закон, впроваджуючий примусову військову службу для оборони Канади. Тепер уряд є уповажнений приневолити всіх мешканців віддати себе й свій маєток до розпоряджності короля. Цей закон дістав негайно підпис нового генерала - губернатора ерла Етлора і став обов'язуючий у домінії.

На підставі ухваленого закону, до примусової військової служби для оборони Канади є обов'язані всі фізично спосібні громадяни Канади, від 18 до 45 року життя. Щодо військової служби поза морем, то вона і надаліше полишиться добровільною або охотничюю. Тим саме теперішній закон, дотикаючий військової служби, різниться від закону, ухваленого в 1917 р., коли то при владі був консервативний уряд Бордена. Крім цього, в часі ухвали цього закону, прем'єр Маккензі Кінг повторив своє зобов'язання, зроблене перед загальними виборами в березні й. р., що жаден уряд, якого він є головою, не впровадить у Канаді конскрипції для повнення військової служби поза морем. Також ухвалено реєстрацію усіх мужчин, обв'язаних до військової служби, яку будуть переводити почтові уряди. Хто не зголоситься до приписаного часу, буде покараний грошевою карою, до \$5,000, або в'язницею до 5 літ, або обидвома карами. Буде три класи покликаних до військової служби: до першої класи будуть зачислені всі безженні і вдовці без дітей, від 18 до 30 літ; до другої безженні і вдовці без дітей від 30 до 45 літ; до третьої жонаті з дітьми, або без дітей і вдовці з дітьми від 18 до 45 літ. Довгота вишколу буде залежати від спеціальних приписів і буде відбуватися в відділах несталої міліції.

Також ухвалено на тім самім засіданні мобілізацію примусу, цебто, реєстрація всіх промислів; ця реєстрація розпочнеться негайно й буде відбуватися в подібний спосіб як у червні 1918 р., коли то переведено таку реєстрацію в 25,000 місцевостях.

Щодо створення т. зв. „неціонал“ цебто „національного уряду“, то уряд заявив словами прем'єра Кінга що уряд, який має в парламенті 183 польських мандатів на всіх 245 мандатів, є в найвірнішій того слова значінню — „національним урядом“. І тому другого національного уряду творити не треба.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

МИКОЛАЇВ НАД ДНІСТРОМ І ОКОЛИЦЯ

Миколаїв і околиця варті особливої уваги не тільки туриста, але також історика, етнографа, геолога і знавця рідного мистецтва. Місто колись вільне, королівське, має цікаву історію і традиції. Ще до вибуху європейської війни переховувало в магістраті дуже цінні документи, королівські привілеї, грамоти й т. п. Мало хто цікавився цими цінностями. Акти Городського Суду давньої Річипосполитої Польської забрано з містечка ще, перед війною й вони тепер або в архіві Бернардинів у Львові або в одному з краківських архівів. Досі заховалася в магістраті частина старинних міських печатей. Усю решту забрали московські війська у світову війну.

Сталося це випадком. Ще з часів московського походу на Угорщину в 1848. році остана в магістраті велика, дубова, солідно кована скринька, прикрашена гербом і ініціалами Катерини II. Її вживали для переховування цінних документів. На що скріплю звернув увагу на початку світової війни, коли москалі зайняли Миколаїв, якийсь російський офіцер, казав її забрати, — бо це, мовляв, колишній московський військовий маєток. Разом із нею забрано й багато цінних документів та вивезено до Росії.

Саме місто мало колись чотири церкви й чотири парохії. Дві церкви остали досі. Обидва кам'яні, побудовані кілька десятиліт тому. Положені вони одна на т. зв. Передмісті, а

Велика українська письменниця, що писала під псевдонімом чоловічим іменем як **МАРКО ВОВЧОК** свої славі оповідання про долю жінки й кріпаків, написала теж низку історичних оповідань, з котрих найславніше „МАРУСЯ“, котре видано під наголовком

КОЗАЦЬКА ДОЧКА

щоби відірвати від відомої повісті Квітки-Основ'яненки під тим самим наголовком.

Це оповідання мале козацькі часи на Україні після смерті гетьмана Богдана Хмельницького. Це історія козацької дочки й могутнього запорожця на історичній основі часів Петра Дорошенка.

Оповідання появилася було вперше в російським перекладі й нашло собі в тій мові кілька накладів. По українськи появилася вперше в 1904. році й від того часу не сходило з листи найбільше популярних книжок українського читача. Це оповідання стало теж одною з найбільше популярних книжок в Європі. Переклад його на французьку мову завадив на французьку мову завадив Марка Етцеля, що підписувався псевдонімом іменем Сталь. Крім кількох перекладів на французьку мову, оповідання й на інші європейські мови (наприклад німецьку й італійську).

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

друга на Підліссі. На місці, де стояли дві другі (одна стояла на Заваллі), поставлено хрести.

Ходять цікаві перекази про початки Миколаєва й характер його людности. Кажуть, що там багато осілих монголів, інші кажуть, що це чиста українська людність; на всякий випадок процент жидів до недавна був дуже малий, бо їм було заборонено оселюватися в місті. Людність заховала досі дуже багато старих звичаїв і обичаїв, а по часті й ношу. При святкових нагодах можна тепер ще бачити в міщан давні убрання й шапки, подібні в дечому до мазепинок. Як воно й не дивно, а вірування й забобони живуть досі серед місцевого міщанства, може більше, ніж по селах. Міщани живуть із рільництва, а з ремесел займаються головню гончарством. Миколаївців звуть „копачами“, та не знати, чи ця назва пішла від гончарського ремесла (з копання глини), чи від чого іншого.

Колись Миколаїв був одною із головних станцій на великому поштовому шляху Львів—Будапешт. Особливо за австрійських часів. Ще й досі тут кілька великих будинків, м. ін. дома фундації Скарба й Магістрат, що були колись поштовими готелями.

Місто побудоване в кітловині, що її оточують піскові гори. Повно ярів, що деколи мають потічки, які спливають до Дністра. Трохи більша між ними це річка Збруча, що перепливає із Трошчанки попри Бродки на Устя. Природні умовини посприяли ще австрійським військовим кругам для укріплення міста, заложення фортифікацій т. п., які мали зберегти міст на Дністрі. Форти остали й досі.

Ці піскові скелі мають іноді дуже дивні форми. Йдучи дорогою на північ до Воли Великої, бачимо по східній стороні під горою групу розкритих каменів. Один має вигляд людини, другий великого коша, а біля нього групу дрібних кулістих каменів, немов гриби, що виспалися з коша. Народ розказує своєрідну легенду, як то колись в невідлі, в часі Богослуження, йшла до ліса дівчина по гриби. Назбирала повний кіш, а коли задзвонили церковні дзвони, вона скаменіла і скаменів кошик та розсипані гриби.

Ціла околиця багата в такі кам'яні формації, кам'яні пам'ятки, хрести. На схід від Миколаєва прегарна околиця, майже як у горах. Ліси тягнуться без перерви аж до залізничного шляху Львів—Галич, далі на схід із перервами на Бережанщину аж до Збруча. В Стільську у славні піскові печери, з т. зв. стола-

ми. Хто знає, якщоб дослідити, чи не знаходилися в цих околицях стаяктитові печери. Бо прикмети терену вказували би на це.

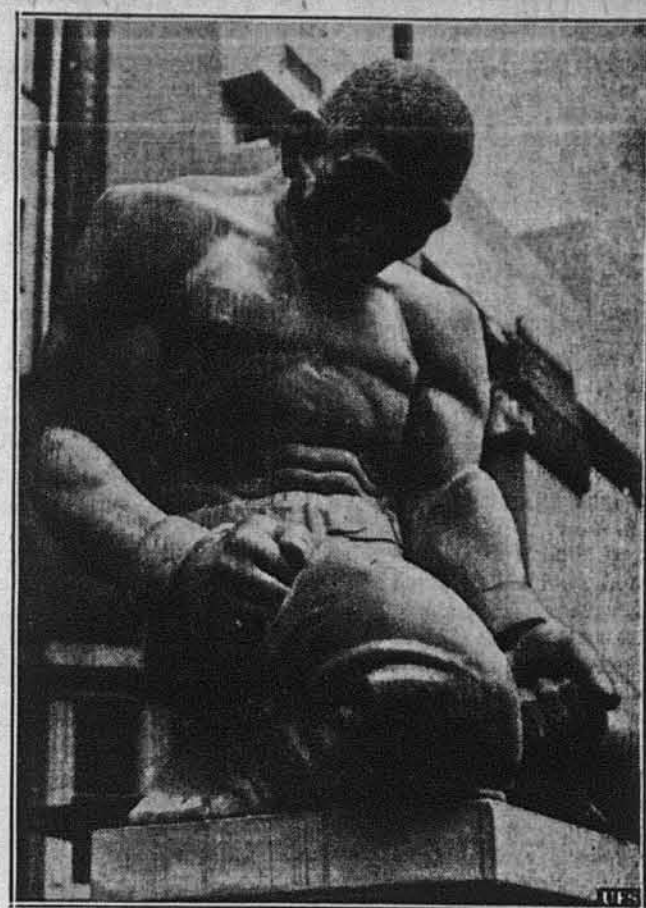
В околиці повно старинних і новіших кам'яних христів. Проф. Петро Холодний, що перебував тут в роках 1923—24, цинив їх дуже; ствердив м. ін., що попадалися там часті зразки впливу вчасної візантики. Особливо дуже характеристичний один із таких христів; це хрест, що стоїть на роздоріжжі, при дорозі з Миколаєва до села Верині, яка йде горою. У часі світової війни гарматне стрільно зірвало горішню частину хреста. Місцеве населення з великим пієтизмом ставиться до цих христів; пастушки поставили збиту частину на своєму місці й далі зберігають хрест. Біля хреста ріжні теренові западини. Населення розказує ріжні легенди, м. ін. одну про таку западину недалеко цього хреста. Ніби колись то якийсь селянин вийшов орати; задзвонили великодні дзвони й він запався в землю враз із волами. І тепер ще — кажуть — у Страшний тиждень і Великодні свята десь глухо гудуть там дзвони. Від хреста цього прегарний вид на дністрову долину. В далечині на південь і південний схід синіють Карпати. Порівнюють цей вид, як мініятуру із видом, що відкривається з Каніської гори на Дніпро.

Зараз коло Миколаєва, як ідемо від костела на згадану вже веринську дорогу, стоїть ліворуч по східній стороні дороги пам'ятник у виді восьмигранного кам'яного стовпа з залізним хрестиком на піквулистому закінченні його і таким написом, вирітій у камені: „Tu leży Slawetni Adam Rueki z Powiatu Warszawskie-go) stan u rycerskie-go) Towarzisz swe rozwarzajac zabiti jest dnia 26 May(-a) A. D. 1699“.

Розказують, що подія мала місце при поединку. Пам'ятник цей стояв по противній стороні дороги, на горбочку, на могили. Ще перед війною розкопав цю могилу лісничий фундації графа Скарба на прийм. к. Миколаєва, якийсь француз, б. старшина австрійської армії. В могилі знайдемо гусарську зброю, оружжя та золотий годинник у формі кулі, такий, як виробляють колись у Норимбергії. З тим речами сталося, годі довідатися, мабуть попали в якийсь польський музей. Народ оповів легендою факт розкопання цієї могили. Кажуть, що лісничого в деякий час потім спаралізувало, віднаю йому мову, а це тому, що розкопував могилу.

В околиці мусить бути багато таких пам'яток. Наприклад у селі Розвадові, де є залізнична станція Миколаїв—Дороговиж, за залізничним мостом на правому березі Дністра, є т. зв. „табори“. Видно ще й досі ідеї поклади дерев, які ростуть, немов би саджені на укріпленнях табору. Посередній цього місця високий горб, немов звалища якоїсь будівлі, а на східній його частині похилий бік, немов засипані до ляху. Селяни розказують, що там мають бути якісь великі скарби.

В Дороговижі, що біля Миколаєва, знає заведення фундації графа Скарба, в якому учать усяких ремесел і огородництва. Це свого роду містечко, положене на полях поміж Дороговижем і Демнею. Дуже гарні городи, забудовані; електричне світло. Тепер там заряджує краєвий відділ. Колись були там ще, хоч у малій кількості, українські діти. Траплялися між учителями заведення українців, як от пок. композитор Денис Січинський, що вчив музики і співу. На північ село Демня, знане так, як Розвадів і Дороговиж, є каміньоломів. Місцеве населення живе з цих каміньоломів, окрім марної управи рілі, а є і місцеві майстри каменярів, що виробляють пам'ят-

ТРИ-ТОНОВА РІЗЬБА.

Американська різьбарка Гелен Сардо виставила недавно в Нью Йорку свою камінну різьбу, звану Невільник, котра буде остаточно постійно виставлена у Фермонт Парку в Філадельфії.

ки, хрести й доставляють по найдаліших околицях. Дехто опанував дуже добре техніку долота; багато дем'яня працювало в каменярів у Львові. Багато львівських будівель має різьби у камені, виконані дем'яняськими каменярями, м. ін. костел св. Єлисавети.

На схід від Миколаєва село Веринь. В ньому дуже старенька церквушка з дзвіницею, що тямить добре козацькі часи. Побудована коло 1620. р. В ній старі ікони і церковні речі. Проф. Холодний змалював її, а картинку цю має Т-во „Дністер“. Коло церкви старинний дуб. Вісьмох мужів ледви обійме його лень, гилля повсихало й поламалося, верхів уже нема, але дуб щороку випускає нові галузки й зеленіє. Розказують, що під цим дубом спочивав колись Богдан Хмельницький у часі свого походу. Там стояло — кажуць — його шатро. В часі постою У.С.С. у Верині підчас світової війни служили під цим дубом полеву Службу Богу. Часто приїздили сюди студенти львівської політехніки, лісового відділу, щоби оглянути це дерево, якого вік іде під 1000 літ.

Дуже інтересне й живе містечко Розділ. Там маємо до сьогодні архітектурне жидівське „гетто“, якого не знайдемо мабуть вже так легко в Галичині. Тут стрінемо статі старих правовірних жидів, немов відмалювані зі старих картин: скрізь повно старинних міщанських дімків, особливо, т. зв. старопольської архітектури, дерев'яних з різьбленими ганками й кам'яних із цікавими колонами. Є домки, що мають також риси українського стилю. Всюди огородники. Будівельні парцелі вузьенькі, як у всіх містах, що були укріплені. Місцеве українське міщанство, що становить ледви половину нежидівської людности містечка, заховало досі багато старих звичаїв, що вказують на значну українську міщанську культуру, заховало ще дещо старої ноші та обичаїв. Тут сильно розвинений шевський промисл. Існує давня корпорація шевців, що має свої привілеї, ще від польських королів та перших, по прилученні до Австрії, царів. При ній існує окрема самостійна іспитова комісія одна з кількох на цілу Галичину.

В Роздові старинна українська церквушка, що остає під консервацією. Її купив граф Лянцкоронський, місцевий ділч, великий знавець і любитель старовини; церкву захована в цілості й інтересна так своєю будовою, як теж іконами і знаряддями.

В місці гарна палата Лянцкоронських, перебудована у 80-тих роках минулого століття пок. проф. В. Левинським зі Львова. Гарний також у місті латинський монастир. В найближчій околиці Роздолу, в лісах, сірчані купелі.

Для маляра тут стільки сюжетів, що ледви чи знайдеться їх так багато в іншому галицькому містечку.

На полудне залізнична станція Пісочна в селі цієї ж назви, зніманий є постою там у світову війну У.С.С. Тут і їх пам'ятник. Над ставком, посередині села, з тризубом. Не тільки Пісочна але й Веринь, Розвадів та Рудники готили в себе Січових Стрільців і досі їх згадують. Зараз на схід від Пісочної — Черниця, з недавнього основним Українським Господарським Державним Ліцеєм.

Села Миколаївщини і близьких повітів, що над Дністром, замітні дуже чистою народною мовою і звичаями, що дуже близькі мові і звичаям Наддніпрянщини. Очевидно, що в давнину ріки були першорядним комунікаційним засобом, а козацькі та й інші армії у своїх походах держалися звичайно рік. Звідси вплив козащини на місцеву людність, серед якої осіли козаки, та на кольонії шведів, сасів, маляр, (напр. села Надпшичі), татар і турків і чехів. Всі ті кольонії чужих народів засимілювалися. Тут велике поле для дослідів етнографам і філологам. А для туристів терени дуже вигідні і приманливі. Комунікація добра залізницею й коловими шляхами.

З Миколаєва й найближчої околиці вийшло багато інтелігенції й діячів галицької України. Огоновські (проф. літератури д-р Омежан) Устияновичі, (письменник і маляр, місцеву парохіальну церкву мав у селі, Устиянович), Величак, Шухевичі й багато інших.

Р. Д-ий.

ХТО ХОЧЕ нагадати собі ПРО СЕЛО, яке він знав, а при-тому

ПІЗНАТИ нові питання життя, що станули перед селом по війні, най прочитает збірку оповідаць

ВАСИЛЬ ТКАЧУК
СИНІ ЧІЧКИ

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

РОСИЙСЬКІ ВІЙСЬКА В ФІНЛЯНДІ.

М. Калінін, предсідник президії найвищого совету, робить перегляд, своєї почесної гвардії на залізничному дворі в фінському місті Выборгу, нині занятому Росією.

ЧОМУ ВЕРТАЮТЬСЯ ПТАХИ

З ВИРНОЮ

Як вертаються до нас перші перелетні пташки, ми радіємо і вітаємо їх, як виступів скоріше. Але ми властиво повинні дуже дивуватися, що вони взагалі вертаються, бо їм зовсім не треба вертатися. Якаж причина, що в осені пташки шукають тепліших країв? Поминувши холод, пташки погинули б з голоду, якби залишилися в нас, бо їм так кажуть, бо це ніби гадиться з досвідом. Але коли придивитись цьому явищу де-що ближче, то ні холод, ні голод не спонукує їх до осінніх мандрівок. Птахи відлітають, коли ще нема холоду. Деякі опускають нас іще в серпні (а серпня навіть у другій половині липня), коли ще тепло, а їди аж забагато.

Отже, інстинкт не жене напевно птахів із зовнішніх причин до мандрівок. Пташки так не можуть знати, що їх жде, якщо у нас залишилися, бо відколи вони розвинулися з яєчка, то перед кожною зимою удавалися у далеку дорогу. По їх цілій поведінці треба здогадуватися, що спонука до мандрівок не приходить знадвору, але що вони йдуть за дуже сильним гоном, інстинктом, який будиться в них стихійно проти їх волі.

Життя це ритм. Всі життєві процеси то міцніють, то слабнуть. Це можна пізнати найвиразніше з діяльності докровоного залоз (що виділяють із себе течію просто до крові). У коротких або довших відступках видають із себе ці залози гормони — „товчки життя“, як їх називають. Саме вони, ці гормони, кермують періодичними процесами в тілі і в житті пташки, а саме щитовидна залоза (на шиї зпереду, нижче гортанки; гормон із цієї залози має вплив на зріст організму, на розвиток усього організму). Іде тут про не звичайно дрібню, кількох міліграмів гормону у крові, що мають на життя пташки великий вплив. Насамперед вони спричинюють, що пташки піряться. Якщо гормону за багато, то пташка пірється завчасу. Якщо щитовидна залоза зоперувати, то пташка не пірється ніколи. Молоді курятки, яким зоперували щитовидну залозу, не дістають зовсім пір'я. Як пір'я стоїть у зв'язку з проходженням гормону щитовидної залози до крові, так само від гормону щитовидної залози залежить і розвиток дозрівання полових залоз, отже органів розплоду. Під впливом цього гормону грубіють на весні полові залози і тим чином будиться у пташки половий гін. В осені полові залози надіють. Отже щитовидна залоза кермує половим життям пташки; а мандрівки перелетних пташок є знову зв'язані з їх половим життям. Охота до парубання спонукує перелетні пташки на весні летіти на північ, де вони гніздяться, бо тільки тут можуть нестиє і виводити нове покоління. Далі наші сторони це їх батьківщина й їх організм привик до кліматичних умов поміркованої смуги. Доросла пташка живе справді також у гарячому підсонні і мабуть почуватись там дуже добре. Пташка має під південним сонцем достаток усього, чого потребує, і для неї нема властиво ніякої причини опускати зимову околицю. Однак її молоді можуть тільки розвиватись у нашому підсонні, і тому мусять пташки відлітати, щоб паруватись на півночі так, як їх предки від багатьох літ, будувати тут собі гнізда і виводити молоде покоління. Вчені відкрили також, що сильніша або слабша діяльність щитовидної залози, яка все є первісною причиною діяльності полових залоз, залежить від температури околиці. В теплоті виділяє щитовидна залоза небагато гормону. Пташка, якої організм є пригнаний до холоднішого підсоння, є в гарячому підсонні зовсім нездібна до розплоду. Колиж на весні щитовидна залоза починає виливати свій гормон до крові, тоді будиться у пташки гін до мандрівок, що її спонукує летіти на північ. І аж тут, де є холодніше, степенується діяльність щитовидної залози так, що її вплив видно на полових залозах та аж тепер відбувається парубання. Що справді тільки діяльність щитовидної залози, опісля полових залоз, спричинює гін мандрувати на північ у пташки, це доказали німецькі вчені дуже повчальними досвідами на острові Гельголанд. Там то ловили пташок, городових горихвостів, які у своїй мандрівці перелі-

КОРОВА, ЩО НЕ КОПАЄ.

Англійські дівчата вчать доїти корови, бо хлопців, що доїли, забрали до армії.

тали острів на південь. Передержували їх в орнітологічній стації та годували їх, а ці пташки почували себе зовсім добре. Тільки в часі мандрівок були доволі поденервовані, як усі пташки, і хотіли летіти далі. Однак, коли їм защемили до грудних м'язів де-що гормону з полових залоз, то вони скоро втихомирювались, бо спричинений браком гормону мандрівний гін відпадав. Як збільшили дозу гормону, то пташки наново попадали у великий неспокій, а як їх тепер випустили, то вони не летіли вже на південь, як їх родимці, але вернулися на північ. Пташки були тепер в наслідок роздратування своїх полових залоз у подібному стані, як серед нормальних умов на весні. Тому прямували знову на північ гніздитись, хоч наближалася зима.

Д-р М. Б.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСОКЕТ, Р. АР. Північні збори Бр. св. Арх. Михайла, від. 368, відбулися в неділю, 7. липня, в год. 1. попол. Проситися всіх членів приїхати і привести нових членів до нашої організації У. Н. Союзу. — Уряд.

ШКАГО, ІЛЛ. Північні збори Тов. ім. Вітовського, від. 301, відбулися в неділю, 7. липня, в год. 12.30 по полудні, зараз по Св. Арх. Михайла, на парохіальній залі. 1944 В. Ірі уся. Проситися всіх членів прийти на збори і вирішити свої клопотання. Збори будуть важкі і інтересні, бо контролювати комісія буде здавати звіт за рік. Отже, члени, як хочете довідатися, як працювали молоді й нові урядники, то приходьте на збори і довідатися. Кожний член повинен знати, як стоїть фінансово, бо не через довгі роки члени складають центи, тільки заправляють. Тож треба їх підсилувати, як оці в голові. — І. Медзак, предс.; К. Гавриш, секретар.

КАНАДІЙСЬКИХ ФАШИСТІВ ІНТЕРНУЮТЬ

Домініанський міністер справ-ведливості Ернест Лапойнт (Ляпуан), заявив у канадійським парламентам, що 11 арештованих провідників канадійських фашистів засуджено на замкнення в таборі інтернованих на цілий протяг війни. Між тими 11 інтернованими знаходиться Адриан Аркан, з Монреалю, провідник „Национал Юніти Парті“, котрого звали теж „канадійським фірром“, а також Маврикій Скрат з Монреалю й Джозеф К. Фар і Джан Лоример, обидва з Торонто.

У них знайдено, як заявив міністер Лапойнт, компрометуючі їх листи, з Німеччини та Італії з відмінками, доказуючі, що вони були в переписці з ворогами держави. Таких суддя, що переводив вступне переслухання арештованих, рішив на підставі предположень йому доказів, що арештовані брали участь у заговорі проти безпеки держави і вели підвину роботу словом і друком.

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН

Історичний роман. Написав Федір Дудко. Літературна бібліотека „Української культури“ ч. 1. Видавництво „Українська культура“. Львів. Ілюстрації М. Бутковича. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Книжка великої 8-ки, стор. 238. Це перший том повісті, що має назву „Між Силією й Харитоном“.

ЗМІСТ: Серед пенатів (має 13 розділів). На гетьманському бенкеті (8 розділів). Дарює й небой (5 розділів). Орел не ловить мух (17 розділів). В тексті 6 малюнків на цілу сторінку. На задній обгорці читаємо отсі слова: „На вивчені події минулого сталимо свої характері й куюмо шляхи до кращого майбутнього. Ювілейне видання. У пам'ять 250-ліття (1687—1937) обрання на гетьманство нашого найбільшого державника, Його Милости гетьмана Івана Мазепи. Хай ця ювілейна книжка дійде до рук кожного українця!“

Книжка написана з великим розмахом. У ній багато різних історичних документів і описів різних подій на гетьманському дворі. Добре змальований характер Мазепи і його тонка політика.

Ціна \$1.75. Замовляйте в „Свободі“.

„СВОБОДА“
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

КУПАЛЬНА ОДІЖ, ЩО НЕ ВПІРАЄ.

Американці Алберт Л. Коммерс і Анна Літгер опатентували недавно таку бльозу для тих, що купаються в глибокій воді, що вдержить людину на поверхні води, хоч би й не вміла плавати. Така бльозка зроблена з целюлозного полотна, якого ниточки в середині наповнені повітрям.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 27. червня 1940 р. по довігій і тяжкій хворобі помер у Ситі Госпітал у Бостоні член Тов. ім. Евр. Коновальця, від. 238, У. Н. Союзу в Бостоні, Масс.,

ПІЛИП БОДНАР.

Походив з села Останішів, пов. Зборів, Західної України. Родився 15. грудня 1894 року. Прожив 56 літ.

Повісив жену Анну й четверо дітей: Володимира, Миколу, Олену і Ольгу, які тузуть за добрим Батьком, котрий любив свій народ і все широким помагає і був широким Союзом. Вся його родина належить до Союзу. Та й інших захоплював ставати в членів Союзу. Вірив у кращий час для нашого народу і вже на смертній постелі пишався за свій народ, що буде вільний.

Похорон відбувся в неділю, 30. червня з української пран. церкви на цвинтар св. Михайла, де при укладанні членства У. Н. Союзу поховано його на вічний спочинок.

Хай земля Вашингтона буде йому легким пером!

Н. Давискіба, секр.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛФІЮ І ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

SAMUEL P. KANAI.
Український ПОГРЕБНИК
Цілий похорон навіть за \$150
433 State St., PERTH AMBOY, N. J.
Phone: P. A. 4-4646

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без рішучості як далеко поза Пономком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга тепер і чиста. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Заряджує погребамі по ціні так шийкий як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ
НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ
Історичне оповідання про цілість пляхетської купецької інтриги з часів, коли історична Польща правила Україною, а турки правильно називали на неї на грабид.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
51-83 GRAND STREET, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОЮЗ УКРАЇНОК Ч. 11. В ЙОНГСТАВН, ОГАІО
ВІСНИК
В ЧЕТВЕР, 4. ЛІПНЯ (4th OF JULY, 1940)
У ЛІСКУ ПРИ SHARON LINE, STOP 28.
Пікнік отворений в 11. год. ран.

Проситися всіх українців і українок міста Йонгстауна і околиці прибути на цей пікнік. На пікніку буде пригравати першорядна оркестра. — З Північ Скеверу брати Бос McGuffey, що, заведе на місце пікніку. — За добру забаву ручить — Комітет.

НЕШАСНИЙ ВИПАДОК ПІДЧАС ГРИ
Підчас „бейзболової“ гри оноді в Нью Йорку мяч ударив Білія Джергеса так сильно, що його треба було забрати з поля гри.

Вибитий із сил ударами противників Тарзан положився і заснув.

Думавши, що вони безпечні, Маріка собі заснула в кріслі побіч Тарзана.

Поволі двері відкрились. Загадочний шпигун тихенько всунувся до середини і підповз близько до Тарзана.

Тепер він підняв над сплячим малпо-людом вгору тяжкого ножа.

СLOWLY THE DOOR OPENED. THE MYSTERIOUS SPY ENTERED NOISELESSLY AND CREEPT CLOSE TO TARZAN.

ТЕН HE RAISED A HEAVY KNIFE ABOVE THE SLEEPING APE-MAN!

WEAKENED BY THE BLOWS OF HIS ENEMIES, TARZAN LAY DOWN AND SLEPT.

BELIEVING THEY WERE SECURE, MARICA SLEPT IN A CHAIR AT HIS SIDE.

42

42

42

42